Etelä-Suomen oikeusapu-
ja edunvalvontapiiri
Porkkalankatu 13 C
00180 HELSINKI

29.4.2022

Lakivaliokunnalle

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026, VNS 2/2022 vp

LAUSUNNON 25.4.2022 TÄYDENNYS

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023-2026.

Lakivaliokunta on pyytänyt Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriltä lausuntoa julkisen talouden suunnitelmasta. Lakivaliokunta ilmoittanut olevansa kiinnostunut kuulemaan myös Venäjä-Ukraina – tilanteen vaikutuksista hallinnonalan määrärahoihin liittyen.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja täydentää lausuntoaan lakivaliokunnan pyynnöstä kunnioittaen seuraavasti.

Oikeudenhoidon turvaamiseen eri viranomaisille jakautuva 12 milj. euron vuosittainen lisäys

Muuttuneesta tilanteesta johtuviin menopaineisiin liittyy suurta epävarmuutta. Epävarmuuksia on kuvattu viraston antamassa lausunnossa 25.4.2022.

Hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti oikeudenhoidon riittävät resurssit turvataan ja oikeudenkäyntien kokonaiskestoa lyhennetään.

- syyteharkinnan ja oikeudenkäyntien käsittelyaikojen lyhentämiseen tehdään 4 milj. euron vuotuinen tasokorotus vuoden 2022 korotusta vastaavasti.
- syyttäjälaitoksen toimintamenoihin tasokorotus on 0,45 milj. euroa
- muiden tuomioistuinten toimintamenoihin tasokorotus on 3,55 milj. euroa.
- hallinto-oikeuksien ympäristö-, maankäyttö- ja rakennusasioiden käsittelyaikojen lyhentämiseen osoitetaan vuosittainen 3 milj. euron lisämääräraha vuosille 2023—2026.
- turvapaikanhakijoiden oikeusturvan parantamiseksi korkeimman hallinto-oikeuden resursseja vahvistetaan vuosittain 1 milj. euroa ja muiden tuomioistuinten resursseja 2,5 milj. euroa.
- tuomioistuimien määrärahoissa huomioidaan myös hyvinvointialueiden vaikutus 2,5 milj. euroa vuodelle 2023.
- lisäksi oikeudenhoidon turvaamiseen kohdistetaan eri viranomaisille jakautuva 12 milj. euron vuosittainen lisäys.

  Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirillä ei tietoa, kohdistetaanko mainitun 12 milj. euron vuosittaisesta lisäyksestä osa oikeusapu- ja edunvalvontapiirien toiminnan tukemiseen ja jos, minkä suuruinen kohdennus on kyseessä.

Maahanmuuton lisämenot

Huhtikuun 7. päivään mennessä n. 17 000 Ukrainan kansalaista on hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Maahanmuuton lisämenoihin varataan kehyskaudelle n. 0,8— 0,3 mrd. euroa vuodessa mm. vastaanoton menoihin ja asiakkaille maksettaviin tukiin sekä Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin, perusopetukseen valmistavaan opetukseen ja varhaiskasvatukseen. Lisäksi määrärahaa varataan kotoutumiskoulutukseen, valtion korvauksiin kotouttamisesta, etuusmenoihin sekä oikeusministeriölle turvapaikanhakijoiden oikeusturvan ja perheenyhdistämisen menoihin.

Menoihin liittyy suurta epävarmuutta. Määrärahatarve on riippuvainen mm. tulijoiden toteutuvasta lukumäärästä ja heidän työllistymisestään. Määrärahatarve perustuu arvioon, jonka mukaan v. 2022 jätettäisiin 60 000 tilapäisen suojelun hakemusta ja 6 000 turvapaikkahakemusta. Vuosina 2023—2026 turvapaikkahakemusten lukumääräksi arvioidaan 5 000— 5 500 vuodessa.

Julkisen talouden suunnitelmassa ei ole suoraan osoitettu määrärahaa oikeusapu- ja edunvalvontapiirien maahanmuutosta aiheutuviin lisämenoihin. Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin saaman tiedon mukaan toimialan resursseja voitaisiin vahvistaa maahanmuutosta aiheutuneiden lisämenojen johdosta noin 0,2 milj. eurolla. Ukrainasta saapuvien pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon varataan yhteensä n. 592 milj. euroa kehyskaudella, Ukrainasta tulevien vastaanoton asiakkaiden tukiin varataan vastaavasti kehyskaudella 118 milj. euroa. Tästä aiheutuvaan hakemusten käsittelyyn Maahanmuuttoviraston resursointia lisätään v. 2023.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pohtii, ovatko resurssit oikeasuhteisesti osoitetut, jotta kansainvälisen suojan hakijoiden oikeusturvan toteutuminen voidaan varmistaa koko ketjun osalta.

Yleinen edunvalvonta, Digi- ja väestötietoviraston ruuhkan purku

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri on tiedustellut Digi- ja väestötietovirastolta holhoustoimen asioiden tämänhetkisistä käsittelyajoista. Virastosta saadun selvityksen mukaan:

edunvalvojan määräämisasioissa viraston omalla päätöksellä ratkaistavissa asioissa käsittelyaika on noin 4 kk ja 80% asioista ratkaistaan 3kk:ssa. Jos asia menee käräjäoikeuden ratkaistavaksi, kokonaiskäsittelyaika on pidempi. Edunvalvojan sijaisen määräämisen osalta Digi- ja väestötietovirastosta ei ollut saatavilla tarkempaa tilastoa, mutta viraston antaman arvion mukaan käsittely tapahtuu noin 3 kk:ssa. Lupa-asioissa käsittelyaika on Digi- ja väestötietoviraston mukaan tällä hetkellä keskimäärin reilut 2 kk. Ositus- ja perinnönjakoluvat viipyvät käsittelyssä kauemmin, mutta kauppaluvat ratkaistaan usein jopa alle kuukaudessa. Tilien keskimääräinen käsittelyaika on Digi- ja väestötietoviraston mukaan tällä hetkellä pitkä, koska tarkastuksessa ovat viime vuonna tulleet, viimeiset ja hankalimmat vuositilit. Asiakkaalle odotettavissa oleva käsittelyaika on 4-6 kk. Edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisessa keskimääräinen käsittelyaika on 3 kk, mutta 80% tapauksista ratkaistaan 10 viikossa.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että saadussa selvityksessä puhutaan arvioista ja keskimääräisistä käsittelyajoista. Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin oman kokemuksen mukaan käsittelyajoissa on edelleen merkittäviäkin viiveitä.

Muuta

Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtävänä on haavoittuvimmassa asemassa olevien oikeudellisten ja taloudellisten etujen ajaminen, puolustaminen, edistäminen, valvominen ja vahvistaminen. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tavoitteena on, että oikeusturvapalvelut ovat kaikkien saatavilla, kaikissa olosuhteissa. Työ oikeusapu- ja edunvalvontapiireissä on osin pahasti ruuhkautunutta ja jonot palveluihin pidentyneet. Henkilöstö on kuormittunutta ja vaihtuvuus suurta. Työvoimapula vaikeuttaa uuden henkilöstön rekrytointia.

Hyvin järjestetyillä, tuotetuilla ja resurssoiduilla oikeusturvapalveluilla varmistetaan, että korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla ja huolehditaan oikeusvaltion toimivuudesta.

Kunnioittaen

Kurki Marjo 911727061

Allekirjoittaja Kurki Marjo 911727061
DN: cn=Kurki Marjo 911727061, c=FI, o=Oikeusministeriö, email=marjo.kurki@oikeus.fi
Päivämäärä: 2022.04.29 12:56:21 +03'00'

Marjo Kurki

johtaja

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri